

Nytt fra

ØSTMARKA

Medlemsblad for Østmarkas Venner 39. årgang Nr. 2/2005

Minner fra Mariholtet – Del III	4
Branntårnet på Kjerringhøgda	8
Om Grønlihytta ...	13
Sopptur til Sætertjern	15

Marka for alle – og til alt?

Av Steinar Saghaug

Lederen har ordet:

Få byer i verden har tilgang til slike flotte friluftsområder som Oslo og resten av hovedstadsområdet. Verdien av disse områdene må først og fremst måles i befolkningens muligheter til rekreasjon og allsidig friluftsliv.

Utgangspunktet mitt er at den beste måten å sikre denne rikdommen på også for kommende generasjoner, er at flest mulig bruker Marka. Men vi må ikke forbruke den, det gjelder å huske at naturen er et gode som er begrenset både med hensyn til størrelse og «slitestykke». Med dette som utgangspunkt må vi gjennom dialog og samarbeid mellom ulike brukerinteresser finne fram til måter å dele dette godet på.

Den senere tids debatt i forbindelse med behandlingen av Mål og retningslinjer for Oslo kommunes skoger har vist at det er viktig med dialog mellom brukerorganisasjonene i Marka.

Undersøkelser viser at det først og fremst er for å gå på tur og oppleve naturen, stillhet og ro at hovedstadsbefolkningen oppsøker Marka. Dette er en klar og utvetydig melding fra brukerne om at det er det enkle, tradisjonelle friluftslivet som skal ha høyeste prioritet i Marka.

Dette er helt i tråd med Østmarkas Venners vedtektsfestede formål: Å bevare Østmarka som natur- og friluftsområde for dagens og kommende generasjoner. Vi

arbeider for å bevare markagrensa, sikre adkomsten, hindre tekniske inngrep som forringer Østmarka som naturområde og unngå motorisert og støyende aktivitet i Marka. Styret i foreningen legger også dette til grunn når vi forholder oss til saker og avgir uttalelser som berører Østmarka. Derfor har vi sagt nei til skytebane innenfor markagrensa fordi det er uforenelig med våre vedtekter. Og vi sier et prinsipielt og absolutt NEI til alle former for motoriserte friluftaktiviteter i Marka!

Det moderne samfunn frambringer stadig nye oppfinnelser og utvikler eksisterende som tilbyr brukerne nye stimuli og bruksområder. Sykkelen er et godt eksempel på dette, slik dette utmerkede framkomstmiddel i løpet av få år er endret både mht. utforming og bruksmuligheter. Sykling har sin selvsagte plass i det bruksmangfoldet Østmarkas Venner ønsker i Marka. Det er derfor viktig at brukerkonflikter som oppstår mellom gående og syklende løses i dialog.

På et møte den 28. april i år underskrev følgende ni organisasjoner og virksomheter en felles uttalelse om Hensiktsfull sykling på veiene i Marka: Østmarkas Venner, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslo Cykelkrets, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Løvenskiold Skog, Friluftsetaten i Oslo

kommune, Ullevål Universitetssykehus og Oslo Politidistrikt. Flere organisasjoner er invitert til å slutte seg til uttalelsen.

Vi støtter alle en planlagt holdningskampanje med det formål å få alle som sykler i Marka til å opptre omtensomt og hensynsfullt og ikke utsette seg selv eller andre for fare.

For at alle skal få fullt utbytte av turen i Marka, må flerbruk i fordragelighet mellom alle brukergrupper være et overordnet mål. Dette innebærer at også andre Marka-brukere må akseptere syklistene som like-

verdige brukere av skogsbilveiene og opp- tre slik at det ikke skapes unødig irritasjon eller farlige situasjoner.

Ved ubetenksom adferd, kan syklistene forårsake skader på de myke trafikantene, turgåere, barn og andre. Uaktsom adferd kan føre til straffeansvar og politiet kan reagere med bøtelegging. Jeg håper virkelig at denne holdningskampanjen i stedet kan få de få som ødelegger for de mange til å forstå at det er tøffere å vise hensyn til andre, enn å sette sin egen og andres helse og sikkerhet i fare. Marka skal være et trygt sted for alle!

Bli med på Flyktningerutas siste del gjennom Østmarka!

I anledning Friluftslivets år inviterer Østmarkas Venner til en spennende tur fra

Vangen – om Bøvelstadsetra, Holtopsetra og Kølåbånn – til Kirkebygda i Enebakk

Søndag 12. juni kl. 9.30 –16.30

Frammøte på P-plassen ved Bysetermosen kl. 9.30.

Det blir gratis retur med buss fra Kirkebygda til Bysetermosen

Turguider: Lise Henriksen og Johan Ellingsen

Vangen har ledige overnattingsplasser for dem som vil gå fra Oslo på lørdag eller komme til Vangen lørdag kveld, pris kr. 340.

Ta med lakenpose.

Påmelding innen 8. juni til Johan Ellingsen, telefon 90 92 15 68.

Nytt fra Østmarka

Styret i Østmarkas Venner 2005-2006

Medlemsblad for Østmarkas Venner
Postboks 129, Tveita, 0617 Oslo
Ansvarlig redaktør: Steinar Saghaug
Redaksjonskomité: Helga Gunnarsdóttir,
Øyvind Pettersen og Johan Ellingsen
E-post: he-gunna@online.no

Forsidebilde: «... så stolte som dem ser ut, begge to».
Foto: Per Kaarmo ved Branntårnet våren 1971.
Grafisk design, repro og trykking: GAN Grafisk AS
Opplag: 3 000
Frist for stoff til neste nr. er 15. august 2005

Leder: Steinar@Saghaug.no 91 37 22 42

Nestleder: Johan Ellingsen 64 92 80 52

Styremedlemmer:
Ida Elisabeth Hvoslef 22 28 54 63
Helga Gunnarsdóttir 95 99 23 49
Varamedlemmer: Finn Jensen 22 27 01 39

Øyvind Pettersen 22 28 44 78
Jan Olav Nybo 22 27 28 57
Randi Hauger 41 69 47 22
Torbjørn Rud 48 13 33 64

Sekretær: Cathrin Welle 906 26 590 E-post: cathrin.welle@chello.no
Medlemsarkiv og regnskap: Kristin Ohnstad 93 40 66 71 E-post: kristohn@frisurf.no

Minner fra Mariholtet

– Del III Krigsårene og skolegang

Av Olaug Stang Ariansen

Krigsårene

Jeg var bare 5 ½ år da krigen brøt ut, men jeg husker noe. Siden Mariholtet lå helt for seg selv, langt fra andre fastboende, hadde vi flere besøk av tyskere, såkalte razziaer. Vi opplevde besøk av dem seint på kvelden og om natten. De kunne høres på lang avstand før de banket hardt på døren og presenterte seg som Wehrmacht. De så under senger og rota i skuffer. Som oftest lette de etter forsvunne personer. Flere av tyskerne var lite kjent, så vi gikk ut i fra at de bare fulgte veien innover mot oss. De så nok på Mariholtet som beleilig for folk på flukt og for «gutta på skauen».

Det hendte tyskernes uventede besøk var ubehagelige, på kanten av skremmende. Min far ble en gang beordret med til en samlingsplass. Etter avhøret ble han sluppet fri. En annen gang kom en gruppe som skjøt hull i alle kanoene som lå i «Vika» og tilhørte hyttefolk. Deretter skjøt de 21 skudd gjennom døra på hytta Pustut. Det var helt unødvendig for der var det flere vinduer.

Når min mor skulle til byen var det ofte skyteøvelser ved Nøkle vann. Hun ble stoppet og mye tid gikk bort til forklaringer, språkproblemer var det også. Hver gang dette hendte var der nye tyskere. Til slutt spurte hun om å få pass, og da kjøpte de henne til Møllergata 19 og passeringsbevis ble gitt. De vanlige byturene tok hele

dagen. Tre timer gikk bort til gange og trikkereiser, så det å bli stoppet ved Nøkle vann hadde ikke hun tid til.

Min far røykte pipe. Under krigen ble det snaut med tobakk så han prøvde å produsere til eget forbruk. Han kjøpte planter og plantet dem rett nedenfor gjødselhauget. Plantene ble svære og kraftige og de så kanskje fristende ut for hesten Blakken. Han spiste et stykke av friskt tobakksblad og fikk alvorlig lammelse og måtte tilslutt avlives.

Ole H. Stang står her med «Blakken» som ble forgiftet av tobakk.

Thereses utklipp om hesten «Blakken» som spiste et stykke av et friskt tobakksblad. Hesten fikk alvorlig

Skolegang

Mariholtet lå langt unna og tungvint til i forhold til bygd og skole. Jeg måtte derfor bo på barnehjem i fem år. Det ble gjort en avtale med barnehjemmet om hjemmebesøk annenhver helg og i alle skoleferier. Jeg forsto at jeg måtte ta hensyn til de andre barna, så jeg syntes ordningen var grei. Barnehjemmet lå ved Strømsveien. Jeg tok Østensjøbanen fra Østre gravlund til endestasjonen på Oppsal. Min far sto ofte med hesten ved Jerpseth og ventet på meg. Foreldrene mine hadde alltid ordnet så jeg fikk følge hjem de første årene. Det ble mest hyttefolket som hjalp oss begge veier.

Etter som tiden gikk og jeg ble eldre, måtte jeg gå alene. Alle hyttene var på den tiden revet, så det var ingen å ta følge med. Jeg måtte ikke glemme å gå innom Jerpseth

og hente posten og eventuelle varer. Ryggsekken var en fast ledsager. Høsten var verst, for da ble det tidlig mørkt. Da jeg hadde passert Ulsrudvannet, var det ingen gatelys og bare skog og kratt på alle kanter. Da jeg kom til Sarabråten, var det ofte nesten mørkt. Et av de eldste barna der fulgte meg av og til et stykke videre innover. Jeg visste at min far ville komme meg i møte, det gjaldt bare å være sterk og håpe han

En godværs søndag på tunet hos familien Stang. Therese står ved hagegjerdet. Olaug (med flekk på haka) sitter på alles favorittstein. Ole H. halvt skjult på Olaugs høyre side. Resten er venner på søndagstur.

kom i neste sving. Jeg gikk med lommelykten i hånden, men likte ikke å bruke den, ble liksom blendet. Når snøen kom ble det lettere, men avstanden fra Oppsal til Mariholtet var alltid like lang og veien fra Østmarkssetra like ensom.

Om sommeren trengte ingen å møte meg, men jeg ble veldig glad da min far møtte meg allikevel. Det var hester og kuer som gikk løse i grupper. De fleste hadde

bjeller. Jeg var veldig redd hester og likte ikke fremmede kuer. Våre bjeller kjente jeg igjen på lyden, så dem gikk jeg bare rolig forbi. De andre gikk jeg omveier i skogen for å komme forbi. Jeg pleide å studere heste- og kuspør etter at jeg hadde passert grinda ved bekken etter Sarabråten. Jeg hadde lenge ønsket meg sykkel. En dag sto en DBS med nett og utstyr i vedskjulet. Det var veldig stort. Så begynte det å gå sport i hvor fort jeg kunne sykle til Oppsal.

Legebesøk

Dr. Hauge på Bryn var vår huslege. Han kom flere ganger helt inn til Mariholtet på legebesøk. En gang kom han på ski seint på kvelden. Far holdt på å kveles av en veldig stor halsbyll. Mor hadde tidligere på kvelden vært på Sarabråten og ringt etter ham. Hun hadde fått beskjed av legen om å hente is i Elvåga. En liten operasjon ble utført i lampelys og med lommelykt. Det gikk bra det også.

Dersom vi trengte legehjelp, dyrlege eller annen hjelp måtte vi av sted til hus som hadde telefon. Om sommeren kunne

1952: Therese og en besøkende i hagen. Beboelseshuset «Hytta» i bakgrunnen. Bak Therese står én av flere syrinbusker.

Det er Olaug som sitter på berget nede på Tangen og venter på fiskenapp sammen med en besøkende. Odden som stikker ut rett over «Vika» for oss, er eiendomsgrensen mellom Mariholtet og Ellingsrud.

vi gå opp til Branntårnet eller ta båten og ro til Bjørndalen eller Gullsmeden. Om vinteren brukte vi Sarabråten. Hvis syke-transport ble påkrevet om vinteren, var korteste vei og beste løsning hest og slede til Rustadsaga via Bremsrud, og derfra med sykebil eller drosje til Aker sykehus.

De siste årene

Kafédriften tok slutt på Mariholtet under krigen, jeg tror det var i 1942. Det var så vanskelig å få tak i varer, På tross av det fortsatte gamle gjester å komme, men da til oss privat. Mange av dem ble våre beste venner. «Hytta» vi bodde i lå plassert i et naturskjønt område, - all bebyggelse på Mariholtet lå pent plassert og med god utsikt. Rundt husene var det god plass,

både til langbord ved veggen og en hvil på gressbakken. På Tangen nedenfor «Hytta» var det gode bademuligheter.

Det var sjelden det gikk en søndag uten besøk. Om vinteren, når det var gode skiforhold, kunne det være fullt av ski og staver langs veggene. De fleste hadde niste med, men min mor kokte allikevel en del kaffe. Det kunne bli trangt mange ganger, men vi syntes det var hyggelig å få besøk. Fint skiføre og ingen besøk, det var sjeldent. Turgåere og skiløpere regnet Oppsal-Mariholtet for å være en passe lang dagstur.

I 1948 eksproprieterte kommunen Mariholtet på grunn av drikkevannsrestriksjoner. I 1956 tok vårt opphold på Mariholtet ubønnhørlig slutt og vi flyttet til Økernbråten.

Branntårnet på Kjerringhøgda

Av Lise Henriksen

Branntårnet på Kjerringhøgda sørøst i Østmarka, 349 meter over havet, har en nesten hundre år lang historie. Fra først av ble det kalt Bysæterhøgda eller Bysæter Skogbrandvaktstasjon. Tårnet ligger bare 800 meter fra den gamle plassen Bysetra, like ved utfartsparkeringen på Bysetermosen i Enebakk kommune – i skogen som kalles Rausjømarka. Dagens tårn er det fjerde i rekken – og et yndet turmål for folk fra både Oslo, Enebakk og resten av Follo. Så er da også utsikten noe av det mest storslåtte Østmarka har å by på, ved siden av Tonekollen. Mange er det som tar den flotte dagsturen over både Kjerringhøgda og Tonekollen i en jafs.

Hvordan navnet Kjerringhøgda oppstod, er det knapt noen som vet. Men det finnes eksempler på at vaktmannen like gjerne kunne være ei eldre kone, som man kunne avse som arbeidskraft. Mer vanlig var det nok at kjerringa til brannvokteren regelmessig kom opp med matforsyninger. I de tørreste perioder ble han sittende på, og kunne knapt forlate utkikken. Imidlertid hadde Kjerringhøgda fått sitt navn allerede før år 1800, ifølge et kart fra denne tiden, og altså lenge før første brannvaktårn ble reist her oppe i 1911.

Det nyrestaurerte brannvaktårnet fra juni 2000 er et samarbeidsprosjekt mellom

Oslo kommune v/Friluftsetaten, Fylkesmannens landbruksavdeling og forsikrings-selskapet Skogbrand. Prislappen var på 150.000 kroner. Det 15 meter høye tårnet med en romslig utsiktsplattform på toppen, er et kulturminne av stor verdi, og det eneste brannvaktårnet i Østmarka som er bevart.

Kjerringhøgdas første brannvaktårn ble reist av firmaet And. H. Kiær & Co. i Fredrikstad, som hadde kjøpt Rausjøskogene i 1907. Fra tårnet hadde man glimrende utsyn over de 34.000 mål store Rausjøskogene, som var i privat eie til 1964. Dette første tårnet var reist i tømmer med ei lita hytte på toppen og underliggende stiger. Herfra var det utsikt til Aurskog i øst, Nordmarka i nord, Hurumlandet i vest og Spydeberg i sør. Siktelinjene gikk til brannvaktstasjonen Elgheia i Høland (400 moh.), som lå tvers over Øyeren i øst, til Spydeberg varde i sør (258 moh.), til Skjennungsåsen i Nordmarka i nordvest (494 moh.) og til Varingskollen i nord (546 moh.).

Det var nettopp i perioden rundt 1910 at landets første brannvaktårn ble bygget, av tre, jern eller betong. De to aller første brannvaktstasjoner ble riktignok opprettet så tidlig som i 1895, det var Rognvola og Månseterkletten i Hedmark fylke. Men også før den tid kunne det bli satt opp små stuer av stein eller tre på de beste utsiktspunktene, hvor folk tok seg regelmessige turer opp og speidet etter mistenkelig røyk.

I Østmarka ble det reist et brannvaktårn allerede i 1901, på Svartåsen mellom Halsjøen og Losby, av godseier Lorentz Meyer Boeck på Losby Bruk. Tårnet ble fornyet i 1932, og hadde telefonlinje til

Losby. Og på Haukåsen, øst for Lutvann, bygde Aker kommuneskoger et 12 meter høyt tretårn i 1921. Tretten år senere ble det erstattet med et nytt tårn på 15 meter, som var i drift hele sommeren, ofte med dobbelt skift.

Det første branntårnet på Kjerringhøgda ble imidlertid betegnet som «sterkt angrepet av råttenskap» allerede i 1923, bare 12 år etter at det ble reist. På den tiden var Sigvald Gundersen skogbestyrer for Rausjøskogene. Han bodde på Fjeld gård med sin familie, og administrerte byggingen av det andre tårnet, som ble reist i 1925. Dette var et 12 meter høyt tretårn, finansiert av forsikrings-selskapet Skogbrand, mens Akershus Skogselskap stod som eier. I 1927 ble det lagt opp en åtte kilometer lang telefonlinje fra Fjeld gård til branntårnet. Akershus Skogselskap opplyste på denne tiden at «det er meget vanskelig å få en pålitelig mand til at holde vakt, hvis han er henvist til at bo i taarnet». Noen fornøyelse var det nok ikke å sitte «inne-stengt» i branntårnets vesle hytte i uke etter uke, iblant flere måneder i strekk. Derfor foreslo Skogselskapet å bygge ei separat stue ved siden av det nye tårnet på Kjerringhøgda – en hvilebrakke som brannvokteren kunne gå ned og slappe av i. Sommeren 1933 var for eksempel svært tørr, da ble branntårnet på Grønliåsen, vel en mil lenger vest, bokført med en driftstid på 4 1/2 måned (113 dager). Stort bedre var det neppe på Kjerringhøgda.

Etterhvert forfalt også tårnet fra 1925, det skjedde relativt raskt, så i 1937 ble det gjort en del vedlikeholdsarbeid. Telefonlinjen ble forbedret, slik at man kunne komme i kontakt med en sentral som

Det første tårnet på Kjerringhøgda, reist i 1911.
Foto: Akershus Fylkesmuseum.

Utsyn nordover Østmarka, mot bl.a. Mosjøen og Tonekollen. Foto: Lise Henriksen.

kunne formidle brannmeldingene raskt. Utstyret i tårnet bestod foruten telefon av kartbord, kikkestasjon og siktediopter. Den 30. juli 1942 oppstod ikke mindre enn tre branner i løpet av én dag, henholdsvis én, seks og åtte kilometer fra Kjerringhøgda. Da var det godt å ha telefon. På denne tiden fantes det 61 brannvaktstasjoner i de åtte østlandsfylkene, med en avstand på rundt 30 km mellom tårnene. De ble beregnet å ha ca. 20 års levetid, men som vi har sett, satte ofte forfallet inn etter bare rundt ti år. Branntårnene stod jo temmelig utsatt til for vær og vind, på de høyeste toppen og koller.

På slutten av 1940-tallet var det ikke lenger forsvarlig å ha tårnet på Kjerringhøgda stående, så det ble revet, visstnok i 1950. Både i 1947 og 1949 var det tørkesommere, hvor det stadig oppstod skogbranner rundt omkring, så det var sterkt påkrevet med et nytt tårn. En av disse tørre somrene var det 93 døgn kontinuerlig brannvakt i tårnet. Spesielt sommeren

1947 brant det stadig vekk, det kunne være flere utrykninger i løpet av et døgn. I 1952 ble det så reist et 12 meter høyt jerntårn til en pris av 12.269 kroner, levert av Ruuds Mek. Verksted. Tårnet ble finansiert av Ski og Enebakk kommuner samt en del lokale skogeiere, i samarbeid med Skogselskapet. Ski kommune spanderte motorbrannsprøyte med 700 meter lang slange. Den kom sikkert godt med, for sommeren 1955 ble en av de tørreste og varmeste i hele dette hundreåret.

Det var husmennene fra de nærmeste plassene under Rausjøbruket som hadde jobben som brannvokter på Kjerringhøgda, ved siden av hogst, tømmerkjøring, fløting og arbeid på sagbruket. Rester etter det gamle tråkket opp fra Rausjøgrenda kan fortsatt gjenfinnes. Stigningen er på rundt 150 meter. Arne Karlsrud fra Bru i Ski hadde 21 års tjeneste som tilsynsman for branntårnet. Det var også han som var ansvarlig for byggingen av det nye tårnet i 1952.

Fra 1969 tok flyovervåkingen over. Den ble utført i juni, juli og august på oppdrag fra Oslo og Akershus skogselskap. Brannvaktstasjonen på Kjerringhøgda hadde dermed utpilt sin rolle. I 1975 ble tårnet overdratt fra Skogselskapet til Oslo kommune v/Skogvesenet. Selv om treverket var råtent og gebrekkelig, kunne man klatre opp i tårnet på den solide jernkonstruksjonen i alle fall til et stykke utpå 1990-tallet, dog med advarsel om at man gjorde det på eget ansvar. På denne tiden var det kun fem betjente brannvakttårn igjen på Østlandet.

Etter hvert meldte det seg et sterkt ønske om å restaurere det gamle brannvakttårnet. Og nå står det der som et velkjent landemerke og turmål, i et naturskjønt område med åpen furuskog. Dessuten svært lett tilgjengelig, bare en ti minutters avstikker fra blåmerket sti mellom Bysetra og Vangen. En klar sommerkveld eller en krystallklar høstdag i tårnet hvor man tar seg god tid til å nyte utsikten, ta seg en kopp kaffe på det fine rastebordet, og brette ut kartet og orientere seg i landskapet, fortrinnsvis med kikkestasjon, er ingen liten opplevelse. Grovt anslått ser vi bortimot 20.000 kvadratkilometer av Norges land. Nærmest oss blinker det i Mosjøen og Rausjø, lenger øst et gløtt av Børtervann. Vi ser Øyeren og bygdene på Enebakkesneset østenfor. Spiret på Enebakk kirke kan såvidt skimtes, mens vi tydelig ser Båstad kirke og Skjønhaug i Trøgstad, ja endog et glimt av fabrikkpipa i Mysen. I denne siktelinjen ligger også Linnekleppen i Østfold, med landets eneste gjenværende brannvakttårn i drift. Er lufta skarp nok ser vi et par gløtt av Oslofjorden og røyken fra det som må være pipene på henholdsvis Slagen-

tangen ved Tønsberg og Borregaard ved Sarpsborg. Vi ser Norefjell med Høgevarde, Jonsknuten, Skrim og Gaustatoppen, og Nordmarka med Kikuttoppen. Langt innover på Romerike, ja, endog til Hedemark kan vi skue, likeså et gløtt av vårt naboland Sverige i sørøst.

Etterord

Kristi Himmelfartsdag den 25. april 2003 møtte rundt 40 personer opp på Kjerringhøgda til gudstjeneste i regi av Enebakk kirke – en vakker og høytidsstemt stund, såvidt vites den første i sitt slag her oppe, men neppe den siste.

Det nyrestaurerte utsiktstårnet fra 2000. Foto: Lise Henriksen.

Sykkeltur til Branntårnet

Av Per Kaarmo

Sneen har smelta
det er langt ut på vår'n ...
og vi er på sykkeltur
helt opp've Branntårn.

For det dempa ikke
vår utferdstrang ...
at veien var bratt
og ganske så lang.

Og vi var nok sikkert
et kostelig syn ...
der vi kom tråkkende
opp fra by'n.

Med gutta bakpå
i busserull ...
tviholdt på en påsa
med potetgull.

Det sang så muntert
i sykkleikene ...
der vi kjekt tro opp
de første kneikene.

Men etter hvert som det ble
litt mere bratt ...
forstummet gradvis
latter og skratt.

Og da metra steig
til høyt over havet ...
savna vi veldig
gir i navet.

Men gutta dem underholdt
med muntre sanger ...
og var bare av sykla
et par – tre ganger.

Først for å knyte
ei skolisse ...
og da dem måtte
så innmari tisse.

Men omsider nådde
vi målets topp ...
og gutta kom ihvertfall
uthvilt dit opp.

Og da vi var kommet
litt mer til hektene ...
så tok vi et bilde
av begge knektene.

At dem hadde sitti på
sku'n ikke tro ...
så stolte som dem ser ut
begge to.

Om Grønlihytta, *en perle i bydelen*

Av Jan Lillejord

Mange på Furuset har hørt om Grønlihytta, mange vet hvor den ligger, men det er nok mange som aldri har besøkt den. Det er synd, for Alna bydel har en perle liggende i Østmarka.

I min søken etter aktuell lokalhistorie kom jeg over en del notater samlet av Truls Bøhm på nittitallet, så denne historien er fritt etter disse notatene og hva jeg selv har samlet. Når starter historien om plassen Grønlihytta? Det vet vi egentlig ikke, men ting kan tyde på at plassen kan ha vært ryddet allerede på Even Steens tid (død 1807). Første sikre kilde skrift som omtaler Grønli, er folketellingen i 1801. Plassen er da utskilt fra gården Jeriko og skal ha hatt et areal på drøye 20 dekar. I 1801 er plassen bebodd av tømmermann Pedersen og hans fire barn.

Ved neste folketelling, i 1865, er den bebodd av enkemann Carl Andersen og hans fem barn. Ganske snart etterpå

selges plassen på nytt igjen, denne gang til husmann Ellefsmo. Han eier heller ikke eiendommen lenge, allerede i 1889 selges den til Christiania Pudrettfabrik. Denne virksomheten ble drevet av Michelet på Ulsholt gård, og han hadde da et avfallsdeponi inne på Evensetermåsan, som ligger der hvor turstien fra Grønliveien til Puttjernene krysser kraftlinja. Plassen skal da ha blitt brukt som arbeiderboliger for de ansatte i hans renovasjonsbedrift.

Michelet ble en rik mann på sin virksomhet, så allerede dengang var det gode penger å tjene på avfallsbehandling. Både han og broren, urmakermester Fr. Michelet, frekventerte de fornemste kretser i Christiania. D'herrer urmakermesterens vennekrets fant ut at Grønli kunne være en utmerket jakthytte hvorfra de kunne bedrive sin eksklusive sport. De hadde saktens ikke behov for å drive matauk, men heller et sted hvor de fornemme

herrer kunne dyrke den sosiale kontakten uforstyrret. Kjøpesummen for eiendommen var 2.000 kr. Disse eierne bygget på og om husmannsplassen til, for den tiden, å bli en romslig jakthytte. Det ble en staselig stue på ca. 70 kvm.

Vi vet ikke hvor mye den ble brukt, men etterhvert som eierne ble eldre, avtok også jaktinteressen. Men sikkert er det at det ut fra Grønli har blitt jaktet både elg, rådyr og skogsflugh.

Faktisk satt arvingene med eiendomsretten helt frem til 1931. Da ble det innledet forhandlinger med Frelsesarmeen om salg. I Oslo var de sosiale problemene merkbare etter depresjonen. Som et ledd i sitt ungdomsarbeid startet Frelsesarmeen en egen speiderbevegelse, og de valgte Grønli som sin base. Stedet ble kjøpt for kr. 4 500.

Som base for Frelsesarmeens ungdomsarbeide generelt og speiderbevegelsen spesielt, ble hytta mye brukt utover i 30-åra. Beretninger fra Armeen forteller om stor aktivitet. Blant annet har det vært flere store korpstreff der inne. Paradoksalt nok ser en i kildekriftene at det faktisk opp gjennom 30-åra også var en del hærverk på hytta og at vedlikeholdet ble forsømt – det siste var kanskje en følge av vandalismen.

Krigen la nok begrensninger på hyttebruken. Allikevel så faktisk ledelsen innen bevegelsen det som nødvendig å ta et løft og ruste opp eiendommen. I 1944 ble det avsatt kr. 5 000 til dette formålet. Avtale ble gjort med en byggmester fra Grorud. Hytta ble utvidet i begge ender og loftsetasjen ble også påbygget med blant annet en ark og innredet fullt ut. Således kunne en få til hele 40 overnattingsplasser. Kalkylene var nok ikke helt gode, for hele regningen

ved ombyggingen kom på kr. 12 000, en betydelig overskridelse.

Ombyggingen ble godt mottatt og hytta var populær og mye brukt til opp mot 60-årene. Da hadde Frelsesarmeen anskaffet andre leirsteder med større og bedre fasiliteter. Allerede i 1961 prøvde de å selge eiendommen, men med de restriksjoner som gjaldt for Osloområdet var det ingen stor interesse og den forble usolgt.

Fra protokollene ser vi at eierne fikk til utleie til andre brukergrupper, og blant disse var Lørenskog-speiderne ivrige brukere. Likevel var det ingen god kontinuitet på utleiesiden og en var stadig på utkikk etter potensielle kjøpere. Frem mot 70-årene brukte Furuset Idrettsforening hytta en del til sitt barne- og ungdomsarbeid.

I 1994 ble det innledet forhandlinger med Furuset bydel om kjøp av eiendommen. Like før en skulle undertegne kjøpeavtalen, brant hytta. Det tjener bydelen til stor ære at avtalen ble gjennomført og den avtalte kjøpesum ble utbetalt selv om det bare var en brannruin igjen av den gamle hytta.

Hytta ble gjenoppbygd med stor entusiasme. Barnehager, lag og institusjoner tegnet andeler og den nye Grønli ble et populært og meget brukt sted for barn og unge. I følge bydelen som står sentralt i driften av hytta, har den hatt et svært godt belegg. I skrivende stund er det igjen mørke skyer over Grønli. På grunn av endringer i det kommunale regelverket om forvaltning av eiendommer, ønsker kommunen å foreta en kraftig husleieøkning. Vi håper dog at dette ikke blir noe av, slik at møteplassen fortsatt kan være til glede for de mange interesserte brukerne.

I anledning Friluftslivets år 2005 inviterer Østmarkas Venner til:

SOPPTUR VED SÆTERTJERN

Søndag 11. september

arrangerer vi sopptur for hele familien.

Oppmøte kl. 11.00 på P-plassen nedenfor Sandbakken.

Turen er for medlemmer og andre som måtte ønske å bli med. Soppkontrollør Ida Elisabeth Hvoslef blir med oss. Ha med soppkurv og kniv. Vi regner med at turen tar ca. 3 timer.

Ingen påmelding.

Slå ring om Østmarka!

Du som vil støtte Østmarkas Venner, bli medlem! Skriv navn og adresse her, klipp ut denne annonsen og send den til: Østmarkas Venner, Boks 129 Tveita, 0617 Oslo

Navn:

Telefon:

Adresse:

Postnummer:

Kontingenten er kr. 100 per år. Borettslag, bedrifter og organisasjoner kr. 200 per år. Blankett vil bli tilsendt etter innmelding.

Besøk våre nye hjemmesider: www.ostmarkasvenner.no

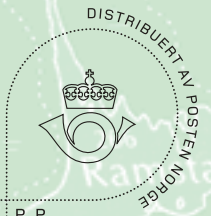
**SLÅ RING
OM
ØSTMARKA**

Returadresse: Østmarkas Venner, Postboks 129 Tveita 0617 Oslo

B ØKONOMI
ÉCONOMIQUE

NORGE

P.P.

Minnestund på Sarabråten

tirsdag 7. juni 2005 kl. 19.00

Østmarkas Venner arrangerer den årlige minnestunden ved Milorg-bautaen på Sarabråten den 7. juni.

Yngve Hågensen holder dagens tale

Braathens Bedriftskor framfører bl.a. Nordahl Griegs dikt «Til ungdommen». Østre Aker Musikkorps spiller.

Bautaen hilses av Milorg og Østmarkas Venner.

Turen til Sarabråten kan begynne ved Østmarksetra, T-bane til Ulsrud, i Lørenskog og gå via Mariholtet, eller ved Rustadsaga, T-bane til Bogerud.

Ta med termos og kos deg med en kaffekopp.